

Sygn. akt III A Ua 1593/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Ciuraszkiewicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Pauter SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku (...) Hotel Spółki z o.o. we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale zainteresowanych: M. S., K. S.,

J. S. (1), I. S.

o składki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 15 października 2012 r. sygn. akt VIII U 17/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 540,- zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 25 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne) pracowników: J. S. (2), M. S., K. S. i I. S. zatrudnionych w (...) Hotel sp. z o.o. we W. w okresach wskazanych w w/ w decyzjach.

Od opisanych decyzji płatnik składek (...) Hotel sp. z o.o. we W. złożył odwołanie. Sprawa toczyła się z udziałem zainteresowanych pracowników spółki. Wyrokiem z 15 października 2012 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne zainteresowanych pracowników nie wliczył wartości wypłaconych świadczeń rzeczowych (bonów towarowych). Sąd zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W. na rzecz wnioskodawczyni spółki (...) 240,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że (...) Hotel sp. z o.o. tworzy zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. Środki zakładowego funduszu świadczeń socjalnych są gromadzone na odrębnym rachunku bankowym i przyznawane są na poszczególne formy pomocy socjalnej, tj. jako pomoc rzeczową lub bony. W formie pieniężnej pomoc przyznawana jest tylko w wypadkach określonych w regulaminie.

W (...) w spornych okresach obowiązywały regulaminy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w których zostały określone formy świadczeń socjalnych. Świadczenia pieniężne lub bony przyznawane były pracownikom spółki z okazji świąt Bożego Narodzenia oraz świąt wielkanocnych. Zakres uprawnień do poszczególnych rodzajów świadczeń uzależniony był od sytuacji materialnej i życiowej uprawnionych oraz osiąganego przez nich wynagrodzenia. Do przyznania tych świadczeń uprawniony był zarząd.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. W ocenie Sądu Okręgowego, stanowisko organu rentowego nie znajduje przede wszystkim oparcia w przepisach rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.). W § 2 rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, a wśród nich w punkcie 19 – świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przepis art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych stanowi, że działalność socjalną należy rozumieć jako usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Art. 8 ust. 1 tej ustawy stanowi natomiast, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Zdaniem Sądu I instancji, w świetle tych przepisów istotne dla ustalenia obowiązku oskładkowania jest źródło przychodu, a nie rodzaj świadczenia. Nie jest to - wbrew stanowisku strony pozwanej - przychód stanowiący dodatkowe wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę i nadal mieści się w kategorii wymienionej w § 2 pkt 19 rozporządzenia. Płatnik składek (...), przewidując dla swych pracowników pomoc socjalną w postaci bonów towarowych w okresie zwiększonych wydatków z okazji świąt, spełnił cele dla jakich został powołany z.f.ś.s. Przyjęcie reguły, że wysokość talonu jest odwrotnie proporcjonalna do wysokości wynagrodzenia pracownika w sposób oczywisty spełnia kryterium socjalne, gdyż gorzej uposażeni pracownicy otrzymywali większą pomoc socjalną.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany organ rentowy i zaskarżając go w całości, zarzucił:

- naruszenie art. 18 ust.1, 20 ust. 1 oraz 41, 46 i 47 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. nr 164, poz. 1027 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 1996 r. nr 70, poz. 335 ze zm.) poprzez błędne przyjęcie, że brak jest podstaw do zaliczenia do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne od wypłaconych zainteresowanemu świadczeń rzeczowych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci bonów towarowych, podczas gdy prawidłowa wykładnia i zastosowanie przytoczonych przepisów prowadzi do wniosku, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasadnie określił wobec zainteresowanej podstawy wymiaru składek za wskazane ubezpieczenia

z uwzględnieniem przychodu w postaci wypłaconych bonów towarowych z uwagi na fakt, że świadczenia te wypłacane były przez płatnika składek bez uwzględnienia sytuacji życiowej i materialnej zainteresowanej, a nadto wypłacane były niezgodnie z obowiązującymi u płatnika regulaminem zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, co prowadzi do wniosku, że przychód ten nie podlega zwolnieniu określonymu w § 2 ust. 1 pkt. 19 powołanego rozporządzenia, a zatem winien być uwzględniony w podstawie wymiaru składek za sporne okresy;

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 83 ust. 1 pkt. 3 w zw. z art. 86 ust. 2 pkt. 2, 87, 88 oraz 91 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w zw. z art. 18 ust. 1 i art. 21 powołanej ustawy oraz § 2 pkt.19 rozporządzenia MPiPS z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz. 1106 ze zm.) i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędne uznanie, że uprawnienia kontrolne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych winny się sprowadzać do ustalenia, czy istnieje w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych podstawa do finansowania świadczeń socjalnych, oraz czy środki pochodzą z odrębnego funduszu, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów wskazuje, iż organ rentowy jest uprawniony do kontroli w tym zakresie;
- naruszenie art. 233 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędną ocenę mocy i wiarygodności materiału dowodowego, a w szczególności okoliczności wypłat bonów towarowych w spornym okresie i treści obowiązującego u płatnika regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, które to okoliczności wskazują, że wypłata świadczenia rzeczowego nastąpiła z naruszeniem zarówno kryteriów socjalnych jak i postanowień tego regulaminu.

Wskazując na powyższe zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu zarzutów ZUS argumentował, że wbrew stanowisku Sądu I instancji, przy ustalaniu sytuacji materialnej pracownika nie jest wystarczające ustalenie samych jedynie wysokości dochodów pracownika. Dla skorzystania ze zwolnienia przewidzianego w przepisie 2 ust. 19 rozporządzenia MPiPS z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe istotne jest zatem i źródło finansowania świadczeń i ich przeznaczenie. W ocenie organu rentowego zgromadzony materiał dowodowy pozwolił na przyjęcie, że przyznawanie świadczeń rzeczowych w postaci bonów towarowych nastąpiło z pominięciem kryteriów socjalnych, tj. z nieuwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Regulamin obowiązujący w spółce nie określał także zasad i sposobów przyznawania w/w świadczeń socjalnych.

W odpowiedzi na apelację (...) Hotel sp. z o.o. we W. wniósł o jej oddalenie z uwagi na oczywistą bezzasadność i obciążenie organu rentowego kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest uzasadniona.

Stan faktyczny sprawy jest bezsporny, a spór dotyczy wyłącznie interpretacji przepisów prawa.

Zasadniczym aktem prawnym, regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. nr 11 z 2007, poz. 74 ze zm.), a w dalszej kolejności rozporządzenia wydane na podstawie delegacji zawartej w tej ustawie. Spornej kwestii dotyczy przede wszystkim art. 18 ust. 1 wskazanej ustawy formułujący ogólną zasadę, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód - w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej.

Z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne

i rentowe (Dz. U. nr 161, poz.1106, ze zm.). W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym w punkcie 19, świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Do dnia 30 stycznia 2004 r. rozporządzenie w § 2 zawierało punkt 12, obecnie uchylony, o następującej treści: „wartość świadczeń okolicznościowych przyznawanych w formie rzeczowej lub w formie bonów towarowych uprawniających do zakupu w sklepach artykułów spożywczych i przemysłowych, pod warunkiem że nie podlegają one wymianie na pieniądze – do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych”. Jednak – wbrew pogładowi prezentowanemu przez stronę pozwaną – uchylenie tego przepisu nie wyklucza przyjęcia, że bony towarowe nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie. Powoływany już przepis § 2 pkt 19 ma bowiem ogólny charakter i przyporządkowuje przychód podlegający wyłączeniu do źródła jego pochodzenia. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji przepisu § 2 pkt 19 rozporządzenia.

Odpowiedzi, czy w sprawie mamy do czynienia z tego rodzaju przychodem, poszukiwać należy w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. nr 70 z 1996 r., poz. 335 ze zm.) i regulaminie utworzonym na podstawie art. 8 ust. 2 tej ustawy.

Dołączony do akt sprawy regulamin obowiązujący u odwołującej się spółki wskazuje w punkcie 1 ust. 8 także na inne niż wymienione formy działalności socjalnej, jednak w miarę posiadanych środków. To właśnie uregulowanie stanowi podstawę do sfinansowania bonów towarowych z funduszu świadczeń socjalnych.

Uprawnienia kontrolne organu rentowego sprowadzają się zatem do ustalenia, czy istnieje w regulaminie podstawa sfinansowania bonów oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Chodzi mianowicie o to, czy środki pochodzą z odrębnego rachunku bankowego utworzonego zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 12 ust.1 ustawy z 4 marca 1994 r. Okoliczność ta, wobec ustaleń kontroli ZUS, jest bezsporna. Środki na bony przeznaczono z odrębnego konta bankowego, na którym gromadzono środki funduszu socjalnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy nie ma uprawnień do ingerencji w zasady przydziału bonów, tj. w badanie sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników. Problem ten ustawa z 4 marca 1994 r. uregulowała odmiennie i uprawnienia kontrolne złożyła w ręce związków zawodowych. Związki mogą, zgodnie z art. 8 ust. 3 w/w ustawy, wystąpić do sądu pracy z roszczeniem o zwrot funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na fundusz. Zatem tyczący powyższej kwestii zarzut apelacji traktować należy jako nietrafny. Zarzut ten mógłby być ewentualnie uzasadniony w przypadku wyroku sądu pracy orzekającego zwrot środków funduszowi.

Ustawa zawiera też przepis o odpowiedzialności karnej za niewłaściwe gospodarowanie środkami funduszu sformułowany w art. 12a ustawy. Jednak tutaj funkcje kontrolne powierzono Państwowej Inspekcji Pracy.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania apelację organu rentowego należało oddalić na mocy art. 385 kpc.

Orzeczenie o kosztach oparto na przepisie art. 98 kpc oraz § 6 pkt 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. nr 163, poz. 1349 ze zm.).